

Тетяна ХРАБАНкандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов,

Військовий інститут телекомунікації та інформатизації

<https://orcid.org/0000-0001-5169-5170>

ПОДОЛАННЯ МОВНИХ БАР'ЄРІВ У КОМУНІКАЦІЇ В РАКУРСІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Мета статті – розкрити найпоширеніші сценарії того, як мовні бар'єри проявляються та впливають на ефективність комунікації курсантів і слухачів вищих військових навчальних закладів України в процесі міжнародного співробітництва; запропонувати стратегії подолання мовних бар'єрів у подібних ситуаціях. Перевагу при виборі методу дослідження віддано спостереженню. Учасниками дослідження були курсанти та слухачі Військового інституту телекомунікації та інформатизації. У статті зазначено, що найпоширенішими сценаріями виникнення мовних бар'єрів у курсантів і слухачів вищих військових навчальних закладів України в процесі міжнародного співробітництва є: використання великої кількості технічної термінології та професійного жаргону; перебування учасників комунікації в різних часових поясах; культурна несприйнятливість. Усунення мовних бар'єрів, що виникають у ситуації використання великої кількості технічної термінології та професійного жаргону, передбачає: використання візуальних методів для пояснення складних концепцій; використання повторів; культивування витримки, самовладання, та толерантності щодо тих, хто стикається з мовними труднощами; практикування активного слухання у вигляді відкритого діалогу та постановки питань. Усунення мовних бар'єрів, що виникають у ситуації часових розбіжностей, передбачає: планування зустрічей та обговорень заздалегідь; використання асинхронних засобів комунікації; використання таких інструментів, як World Time Buddy чи Google Calendar, які можуть спростити координацію роботи в різних часових поясах; установлення кількох годин збігального часу, коли члени команди, що перебувають у різних часових поясах, можуть співпрацювати в режимі реального часу; запис зустрічі для тих, хто не може бути присутнім на них через різницю в часових поясах. Усунення мовних бар'єрів, що виникають у ситуації культурної несприйнятливості, передбачає: прояв поваги до особистого часу учасників інших країн; культивування культурної обізнаності курсантів і слухачів, що сприятиме розумінню ними різних поглядів і моделей поведінки під час комунікації; підтримання відкритого спілкування й надання інструментів, що допомагатимуть командам орієнтуватися в культурних традиціях.

Ключові слова: мовний бар'єр, вища військова освіта, міжнародне співробітництво.

Tetiana KHRABAN

OVERCOMING LANGUAGE BARRIERS IN COMMUNICATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL COOPERATION

The purpose of this article is twofold. Firstly, it aims to elucidate the prevailing scenarios in which language barriers manifest, thereby impeding the efficacy of communication in the course of international cooperation of cadets and students pursuing military higher education; secondly, it suggests strategies for overcoming language barriers in such situations. When choosing a research method, preference was given to observation. The participants of the study were cadets

and students of the Military Institute of Telecommunications and Information Technologies. The findings indicate that the most common scenarios of language barriers encountered in the course of international cooperation by cadets and students pursuing military higher education are as follows: the employment of a substantial quantity of specialized terminology and jargon; the fact that the participants are engaged in communication across different time zones; and lack of cultural awareness. The elimination of language barriers that arise when using a lot of technical terminology and professional jargon involves several strategies. First, the use of visual methods to explain complex concepts is essential. Second, repetition is crucial. Third, patience, self-control, and tolerance for those who face language difficulties must be cultivated. Finally, active listening in the form of open dialogue and questioning is paramount. Some ways to eliminate language barriers caused by time zone differences include: scheduling meetings and discussions in advance, using asynchronous communication tools, using tools such as World Time Buddy or Google Calendar to help coordinate across time zones, scheduling a few hours of overlap when team members in different time zones can collaborate in real time, and recording meetings for those who cannot attend due to time zone differences. The elimination of language barriers resulting from a lack of cultural awareness necessitates several measures. Firstly, the personal time of participants from abroad must be respected. Secondly, cultural awareness must be cultivated among cadets and students, thus facilitating a comprehension of divergent perspectives and behaviors during interactions. Thirdly, it is essential to maintain transparent communication and equip teams with the tools to navigate cultural customs.

Key words: language barrier, higher military education, international cooperation.

Вступ. Виклики національній безпеці та заходи щодо їх подолання зумовлюють необхідність розширити міжнародне співробітництво. Здатність країни зберегти й побудувати міцний мир для громадян своєї країни вимагає більшої взаємодії між країнами через їхні уряди на політичному та інституційному рівнях, а військове співробітництво стає одним з інституційних напрямів конструктивної взаємодії держав. Військове співробітництво передбачає унікальний зв'язок, зумовлений універсальністю військового братерства. По суті, військове співробітництво спрямоване на розвиток людського або «м'якого» потенціалу й ґрунтується на широкому спектрі обмінів відносно військових аспектів, як-от тактична, стратегічна й доктринальна сфери, системи озброєнь тощо [4]. Останнім часом в Україні в ракурсі військового співробітництва стала приділятися велика увага розвитку міжнародного співробітництва у вищих військових навчальних закладах. Масштаб міжнародного співробітництва між вищими військовими навчальними закладами України та країн-членів Північноатлантичного альянсу швидко збільшується. На практиці це призвело до появи різноманітних форм співробітництва [6], а саме: міжнародний обмін курсантами та

слухачами, дослідниками, академічним та адміністративним персоналом; спільне розроблення навчальних програм, надання транснаціональної освіти; спільна дослідницька діяльність, спільні заявки на міжнародні проекти, організація міжнародних конференцій, круглих столів та симпозіумів; поставка навчального обладнання та матеріалів, обмін інформацією та ресурсами. В останнє десятиліття міжнародне співробітництво між вищими військовими навчальними закладами України та країн-членів Північноатлантичного альянсу дедалі частіше розглядають як ключ до розбудови обороноздатності країни, підвищення національної конкурентоспроможності оборонної сфери, а також забезпечення збройних сил кваліфікованими кадрами, що володіють глобальними та мультикультурними компетенціями.

Основною проблемою, з якими стикаються курсанти та слухачі вищих військових навчальних закладів України в процесі міжнародного співробітництва, є мовний бар'єр. Мовний бар'єр – це образний вислів, що використовується здебільшого для позначення лінгвістичних бар'єрів у спілкуванні, тобто труднощів під час комунікації, яких зазнають люди або групи людей, які від самого початку спілкуються різни-

ми мовами [3]. У сучасному глобалізованому світі ефективна комунікація необхідна для побудови стосунків між людьми з використанням вербального й невербального спілкування як інструменту комунікації. Проте мова може виступати як міст у спілкуванні з людьми, так і бар'єр (перешкода), що заважає людям обмінюватися простими, зрозумілими й точними повідомленнями. В епоху комунікацій мовні бар'єри розділяють і роз'єднують людей, породжуючи нерозуміння, дезінформацію, спотворення, фатальні помилки, розчарування, конфлікти й насильство між людьми в усьому світі [3]. У міжнародній співпраці ефективна комунікація є наріжним каменем успіху. Подолання мовного бар'єра – це не просто полегшення роботи, це створення культури, у якій кожен почувається цінним і включеним у колектив [11]. Оскільки в більшості міжнародних команд як спільну мову використовують англійську, володіння англійською може виступати як базовий рівень або «шлюз» для розвитку ширших комунікативних здібностей [12]. Зважаючи на вищесказане, подолання мовного бар'єра під час вивчення англійської мови у вищих військових навчальних закладах України повинно розглядатися як ключове завдання для забезпечення високорозвинених мовних навичок курсантів і слухачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема мовного бар'єра широко вивчалася й залишається важливою темою для досліджень. Актуальні на сьогодні дослідження орієнтовані на вивчення причин мовних бар'єрів, їхніх наслідків і стратегій подолання. Н. Тенцер, М. Пуделко та М. Цельмер-Брун [13] класифікують мовні бар'єри на очевидні (недостатнє володіння лексикою та синтаксисом) і приховані (прагматичне та просодичне перенесення між рідною та робочою мовами) і зазначають, що очевидні мовні бар'єри послаблюють участь у командній комунікації, що перешкоджає як базовій, так і комплексній діяльності з опрацювання знань. Приховані мовні бар'єри, на думку дослідників, погіршують розуміння в команді, що порушує складну діяльність

з опрацювання знань [13]. Розробка стратегій подолання мовних бар'єрів орієнтується на причини виникнення бар'єрів, що розпізнаються як: відсутність упевненості в собі та низька самооцінка, низький рівень культурної чутливості, відсутність мотивації, абстрактність цілей, неефективне використання часу (поганий таймменеджмент), когнітивні порушення, обмежені можливості доступу до інформаційно-комунікаційних технологій [3; 7; 10; 11]. У ракурсі міжнародного співробітництва дослідники пропонують низку стратегій, спрямованих на розв'язання проблем, пов'язаних із мовним бар'єром: 1) необхідно всіляко полегшити мовленнєву адаптацію студентів в іншомовному середовищі – почати з обміну, де немає носіїв мови, а всі студенти, що розмовляють іноземною мовою, мають приблизно однаковий рівень її володіння; 2) запланувати час або заходи під час міжнародного обміну, коли студенти зможуть «відпочити» від потреби говорити й думати іноземною мовою; 3) знизити рівень тривожності студентів шляхом формування впевненості в собі, наприклад, створюючи дружню атмосферу, у якій студенти почуватимуться досить упевнено, щоб спілкуватися один з одним, не допускати, щоб студенти глузували з інших через мовні помилки, проявляти терпіння до тих, кому треба більше часу, щоб дібрати слова; 4) надати альтернативний варіант для тих, хто не відчуває себе впевнено, розмовляючи іноземною мовою. Наприклад, об'єднати студентів з різним рівнем володіння мови, щоб студент з вищим рівнем міг допомагати іншому, якщо буде потрібно; 5) передбачити наявність деяких (запасних) інструментів, які студенти зможуть використовувати під час спілкування з іноземними колегами, наприклад, невеличкий словник з основними словами та фразами [3; 7; 10; 11]. На додаток до стратегій, розглянутих вище, дослідники пропонують використовувати спеціалізовані програмні інструменти, наприклад, Backlog і Cасoo, що розроблені компанією Nulab. Backlog – інструмент для управління проектами та колективної роботи, який

пропонує функції, призначені для оптимізації комунікації та підвищення прозорості в багатомовному середовищі. Завдяки інтуїтивно зрозумілому інтерфейсу й налаштованим робочим процесам, Backlog дає змогу командам координувати завдання, обмінюватися оновленнями й відстежувати прогрес, долаючи мовні бар'єри. Окрім того, вбудована функція перекладу дає змогу користувачам перекладати зміст проєкту кількома мовами, забезпечуючи доступ і розуміння важливої інформації всіма членами команди незалежно від їхньої мовної підготовки. Сасоо, платформа для створення діаграм і візуальної спільної роботи, дає змогу командам передавати складні ідеї та концепції у візуальній формі, успішно переборюючи мовні бар'єри. Сприяючи візуальному спілкуванню та обміну знаннями, Сасоо допомагає командам долати культурні та мовні відмінності, що призводить до ефективнішої співпраці та вирішенню проблем. Впроваджуючи в робочий процес такі інструменти, як Backlog і Сасоо, вищі військові навчальні заклади України можуть активізувати свої зусилля з подолання мовних бар'єрів у процесі міжнародного співробітництва та створити більш інклюзивне й продуктивне комунікативне середовище [9].

Мета статті – розкрити найпоширеніші сценарії того, як мовні бар'єри проявляються та впливають на ефективність комунікації курсантів і слухачів вищих військових навчальних закладів України в процесі міжнародного співробітництва; запропонувати стратегії подолання мовних бар'єрів у таких ситуаціях.

Матеріали і методи. У цьому дослідженні використовувалася методологія якісного дослідження. Метою кількісних досліджень є аналіз числових даних та оцінювання достовірності гіпотез. На відміну від цього, якісні дослідження присвячені нюансам людської поведінки, соціальних взаємодій та динаміки суспільства. Вони дають змогу дослідникам вивчати суб'єктивні реалії, смисли та досвід окремих людей, груп і спільнот [1]. Перевагу при виборі методу дослідження віддано

спостереженню. Метод спостереження передбачає безпосереднє й систематичне спостерігання та реєстрацію вимірюваних форм поведінки, дій і реакцій у природних або штучних умовах без спроб втручання або маніпулювання респондентами [8]. Учасниками дослідження були курсанти та слухачі Військового інституту телекомунікації та інформатизації. Під час проведення дослідження й підготовки статті ми дотримувалися етичних вимог, зокрема тих, що висвітлені в Етичному кодексі вченого України, затвердженого Загальними зборами Національної академії наук України 15 квітня 2009 року.

Процедура дослідження. Це дослідження розпочато з вибору проблеми дослідження. Проблема часто трактується як царина дослідницького інтересу, а більш конкретні питання дослідження формуються після здобуття нових знань під час спостереження в польових умовах [5]. Другим етапом дослідження став огляд літератури з метою визначення релевантних показників та пояснювальних концепцій, що можуть лягти в основу дослідницького проєкту. Побудова дослідження на основі наявних знань та їх співвіднесення з ними – це основний елемент усієї академічної дослідницької діяльності, незалежно від дисципліни [1]. На наступному етапі проведено збирання як описових, так і реляційних даних. На завершальному етапі отримані результати об'єднано у зв'язний текст, що становить логічний, послідовний і стислий виклад матеріалу відповідно до поставленої мети дослідження [2].

Результати й дискусії. За результатами проведеного дослідження виявлено кілька сценаріїв того, як мовні бар'єри проявляються та впливають на ефективність комунікації курсантів і слухачів вищих військових навчальних закладів України в процесі міжнародного співробітництва. Одним із видів міжнародного співробітництва, до якого найпродуктивніше залучені курсанти та слухачі, є міжнародні конкурси. Мета міжнародних конкурсів – обрати найкращого серед учасників на міжнародному рівні. Є різні типи міжнародних кон-

курсів, номінацій та рейтингових списків, зокрема: відкриті / закриті конкурси; командні / індивідуальні конкурси; онлайн- / онсайт-конкурси. Участь у міжнародних конкурсах для курсантів і слухачів вищих військових навчальних закладів України є мотивувальним фактором – перемога в таких конкурсах як чинник успішної діяльності забезпечує авторитет серед товаришів і є відмінним інструментом для створення підґрунтя майбутньої військової кар'єри. Певні практичні завдання, які ставлять перед учасниками під час міжнародних конкурсів і рішення яких необхідно знайти, вимагають вузькоспрямованих знань та навичок. Спеціалізовані знання призводять до більш складних типів мовних бар'єрів. Наприклад, технічний напрям конкурсу передбачає велику кількість технічної термінології. Особливі труднощі викликає жаргон – специфічна мова, «стенографія», яку люди однієї професії використовують для спілкування один з одним. Для розуміння професійного жаргону потрібна не лише наявність освіти, а й фаховий досвід, якого курсанти та слухачі вищих військових навчальних закладів не мають або мають недостатньо. Варто також зазначити, що закордонні учасники міжнародних конкурсів інколи використовують технічну мову, характерну для конкретної компанії («нішеву» мову), що створює проблему мовного бар'єру для учасників, які представляють Україну.

Наступний поширений сценарій того, як мовні бар'єри проявляються та впливають на ефективність комунікації курсантів і слухачів вищих військових навчальних закладів України в процесі міжнародного співробітництва, ґрунтується на участі в управлінні проектами та заходами з їх реалізації. Управління проектом – це діяльність, необхідна для забезпечення адекватного планування, реалізації та подальшого супроводу, включно з безперервною та ефективною співпрацею між партнерами проекту. На цьому етапі діяльність зазвичай охоплює організаційні та адміністративні завдання, віртуальні зустрічі між партнерами, складання комунікаційних

матеріалів, підготовку та супровід учасників, які беруть участь у заходах, тощо. Діяльність з реалізації може містити мережеві заходи, зустрічі, робочі сесії для обміну практикою та обговорення результатів. Діяльність з управління проектами та заходами з їх реалізації залучає до співпраці учасників з різних країн. Оскільки в умовах війни участь курсантів і слухачів вищих військових навчальних закладів у таких заходах зазвичай здійснюється на основі онлайн-платформ, різниця в часових поясах може створювати серйозні мовні бар'єри – коли члени команди перебувають у різних часових поясах, буває непросто знайти спільний час для зустрічей чи обговорень. Це може призвести до квапливого спілкування, що стає причиною мовного бар'єра, який проявляється в непорозумінні або упущенні важливих деталей під час комунікації.

Найпоширенішим сценарієм виникнення мовних бар'єрів, пов'язаних з участю курсантів і слухачів вищих військових навчальних закладів України в конференціях, сесіях та інших подіях, спрямованих на обмін, роз'яснення та просування отриманих результатів, висновків та передового досвіду, є культурна несприйнятливість, що призводить до неправильного або розпливчастого й не дуже зрозумілого перекладу повідомлень. Культурні відмінності також можуть вплинути на інтерпретацію невербальної комунікації, як-от жести й міміка.

Висновки й рекомендації. Найпоширенішими сценаріями виникнення мовних бар'єрів у курсантів і слухачів вищих військових навчальних закладів України в процесі міжнародного співробітництва є: використання великої кількості технічної термінології та професійного жаргону; перебування учасників комунікації в різних часових поясах; культурна несприйнятливість. Усунення мовних бар'єрів, що виникають у ситуації використання великої кількості технічної термінології та професійного жаргону, передбачає: використання візуальних методів для пояснення складних концепцій, наприклад, графіків та діаграм; використання повторів – інко-

ли людям потрібно почути щось більше, ніж один раз, щоб зрозуміти й запам'ятати; культивування витримки, самовладання, та толерантності щодо тих, хто стикається з мовними труднощами; практикування активного слухання у вигляді відкритого діалогу та постановки питань.

Усунення мовних бар'єрів, що виникають у ситуації часових розбіжностей, передбачає: планування зустрічей та обговорень заздалегідь; використання асинхронних засобів комунікації, як-от електронна пошта, програмне забезпечення для управління проектами чи платформи для спільної роботи, що дає змогу знизити психологічний тиск, який вимагає негайної відповіді; використання таких інструментів, як World Time Buddy чи Google Calendar, які можуть спростити координацію роботи в різних часових поясах; у випадках необхідності проведення мозкового штурму – встановлення кількох годин збігального часу, коли члени команди, що перебувають у різних часових поясах, можуть співпрацювати в режимі реального часу; запис зустрічі для тих, хто не може бути присутнім на них через різницю в часових поясах. Такі інструменти, як Zoom і Microsoft Teams, дають змогу записувати зустрічі та ділитися ними, щоб усі учасники були в курсі подій. Усунення мовних бар'єрів, що виникають у ситуації культурної несприйнятливості, передбачає: прояв

поваги до особистого часу учасників інших країн, який пов'язаний з датами свят або розпорядком робочого дня; проведення семінарів та освітніх заходів, спрямованих на культивування культурної обізнаності курсантів і слухачів, що сприятиме розумінню ними різних поглядів і моделей поведінки під час комунікації; підтримання відкритого спілкування і надання інструментів, що допомагатимуть командам орієнтуватися в культурних традиціях. Наприклад, єдина комунікаційна платформа дає змогу учасникам / командам обмінюватися інформацією, висловлювати сумніви та надавати відгуки незалежно від їхнього місцеперебування. У культурах з високим рівнем уникнення невизначеності такі платформи забезпечують безпеку і ясність, а в більш індивідуалістичних культурах вони дають можливість членам команди безпосередньо висловлювати свої сумніви.

Використання технологій для подолання мовних бар'єрів відіграє важливу роль. Оскільки військове міжнародне співробітництво продовжує розширюватися, майбутні дослідження мають бути спрямовані на вивчення використання технологічних досягнень для створення середовища, у якому можна буде обмінюватися ідеями без будь-яких обмежень, пов'язаних із мовними відмінностями, що з більшою вірогідністю гарантуватиме знаходження креативних рішень і досягнення спільних цілей.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Храбан, Т.** (2024). Рекомендації щодо якісного висвітлення проблем неперервної освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, 3(80), 57–66. <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2024.3.5>
2. **Храбан, Т., & Храбан, М.** (2024). Контент-аналіз у військових дослідженнях. *Вісник Національного університету оборони України*, 78(2), 141–150. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2024-78-2-141-150>
3. **Abuarqoub, I. A.** (2019). Language barriers to effective communication. *Utopía y Praxis Latinoamericana*, 24(6), 64–77, <https://www.redalyc.org/journal/279/27962177008/html>
4. **Davidzon, I.** (2021). Theoretical Approaches to Patterns of Military Cooperation and Alliances. In book: *Regional Security Governance in Post-Soviet Eurasia, The History and Effectiveness of the Collective Security Treaty Organization* (pp.13–36). Springer. https://www.redalyc.org/10.1007/978-3-030-82886-8_2
5. **Grodal, S., Anteby, M., & Holm, A. L.** (2021). Achieving Rigor in Qualitative Analysis: The Role of Active Categorization in Theory Building. *Academy of Management Review*, 46, 591–612. <https://doi.org/10.5465/amr.2018.0482>

6. Kiselova, M. M., Hudovsek, O. A., Bykova, S. V., Tsybanyk, O. O., & Chagovets, A. I. (2020). International Cooperation among Tertiary Educational Institutions: Trends and Prospects. *International Journal of Higher Education*, 9(7), 356. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n7p356>
7. Krampe, F., Fabry, G. & Langer, T. (2022). Overcoming language barriers, enhancing collaboration with interpreters – an interprofessional learning intervention (Interpret2Improve). *BMC Medical Education*, 22, 170. <https://doi.org/10.1186/s12909-022-03213-0>
8. McKechnie, L., Baker, L., & Gold, R. (2008). Observational research. In *The SAGE encyclopedia of qualitative research methods* (Vol. 0, pp. -). SAGE Publications, Inc., <https://doi.org/10.4135/9781412963909>
9. Moneus, A. M., & Sahari, Y. (2024). Artificial intelligence and human translation: A contrastive study based on legal texts. *Heliyon*, 10(6), e28106. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e28106>
10. Salgado, Rinnah Mae & Koike, Princess & Maglasang, Rizcelyn & Miñoza, Joemar. (2024). Overcoming Linguistic and Cultural Barriers in English Language Learning: An Exploration of Culturally Responsive Pedagogy. *The English Teacher*, 53, 91–108. <https://doi.org/10.1016/10.52696/UIFX1995>
11. Squires, A., Sadarangani, T., & Jones, S. (2020). Strategies for overcoming language barriers in research. *Journal of advanced nursing*, 76(2), 706–714. <https://doi.org/10.1111/jan.14007>
12. Taylor, D. (2021). The Influence of Language Diversity on Virtual Team Communication: Overcoming Barriers and Leveraging Benefits. *Management international / International Management / Gestión Internacional*, 25(spécial), 18–38. <https://doi.org/10.7202/1086409ar>
13. Tenzer, H., Pudelko, M., & Zellmer-Bruhn, M. (2021). The impact of language barriers on knowledge processing in multinational teams. *Journal of World Business*, 56(2), Article 101184. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2020.101184>

REFERENCES

1. Khraban, T. (2024). Rekomendatsii shchodo yakisnoho vysvitlennia problem neperervnoi osvity [Guidelines for quality coverage of continuing education issues]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka – Continuing Professional Education Theory and Practice*, 3(80), 57–66. <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2024.3.5> [in Ukrainian].
2. Khraban, T., & Khraban, M. (2024). Kontent-analiz u viiskovykh doslidzhenniakh [Content analysis in military studies]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy – Bulletin of the National Defense University of Ukraine*, 78(2), 141–150. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2024-78-2-141-150> [in Ukrainian].
3. Abuarqoub, I. A. (2019). Language barriers to effective communication. *Utopía y Praxis Latinoamericana*, 24(6), 64–77. Retrieved from: <https://www.redalyc.org/journal/279/27962177008/html> [in English].
4. Davidzon, I. (2021). Theoretical Approaches to Patterns of Military Cooperation and Alliances. In book: *Regional Security Governance in Post-Soviet Eurasia, The History and Effectiveness of the Collective Security Treaty Organization* (pp.13–36). Springer. Retrieved from: https://www.redalyc.org/10.1007/978-3-030-82886-8_2 [in English].
5. Grodal, S., Anteby, M., & Holm, A. L. (2021). Achieving Rigor in Qualitative Analysis: The Role of Active Categorization in Theory Building. *Academy of Management Review*, 46, 591–612. <https://doi.org/10.5465/amr.2018.0482> [in English].
6. Kiselova, M. M., Hudovsek, O. A., Bykova, S. V., Tsybanyk, O. O., & Chagovets, A. I. (2020). International Cooperation among Tertiary Educational Institutions: Trends and Prospects. *International Journal of Higher Education*, 9(7), 356. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n7p356> [in English].

7. **Krampe, F., Fabry, G. & Langer, T.** (2022). Overcoming language barriers, enhancing collaboration with interpreters – an interprofessional learning intervention (Interpret2Improve). *BMC Medical Education*, 22, 170. <https://doi.org/10.1186/s12909-022-03213-0> [in English].
8. **McKechnie, L., Baker, L., & Gold, R.** (2008). Observational research. In *The SAGE encyclopedia of qualitative research methods* (Vol. 0, pp. -). SAGE Publications, Inc., <https://doi.org/10.4135/9781412963909> [in English].
9. **Moneus, A. M., & Sahari, Y.** (2024). Artificial intelligence and human translation: A contrastive study based on legal texts. *Heliyon*, 10(6), e28106. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e28106> [in English].
10. **Salgado, Rinnah Mae & Koike, Princess & Maglasang, Rizcelyn & Miñoza, Joemar.** (2024). Overcoming Linguistic and Cultural Barriers in English Language Learning: An Exploration of Culturally Responsive Pedagogy. *The English Teacher*, 53, 91–108. <https://doi.org/10.1016/10.52696/UIFX1995> [in English].
11. **Squires, A., Sadarangani, T., & Jones, S.** (2020). Strategies for overcoming language barriers in research. *Journal of advanced nursing*, 76(2), 706–714. <https://doi.org/10.1111/jan.14007> [in English].
12. **Taylor, D.** (2021). The Influence of Language Diversity on Virtual Team Communication: Overcoming Barriers and Leveraging Benefits. *Management international / International Management / Gestión Internacional*, 25(spécial), 18–38. <https://doi.org/10.7202/1086409ar>
13. **Tenzer, H., Pudelko, M., & Zellmer-Bruhn, M.** (2021). The impact of language barriers on knowledge processing in multinational teams. *Journal of World Business*, 56(2), Article 101184. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2020.101184> [in English].